

Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
PRIIT RIKAMÄE
της 9ης Ιουλίου 2020¹

Υπόθεση C-342/19 P

**Fabio De Masi,
Γιάνης Βαρουφάκης
κατά**

Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ)

«Αίτηση αναιρέσεως – Πρόσβαση στα έγγραφα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) – Έγγραφο συνδεδεμένο με την κύρια δραστηριότητα της ΕΚΤ – Απόφαση 2004/258/ΕΚ – Άρθρο 4, παράγραφοι 2 και 3 – Πεδίο εφαρμογής – Άρνηση παροχής προσβάσεως σε έγγραφο προοριζόμενο για εσωτερική χρήση – Σύνδεση του εγγράφου με εν εξελίξει ή περατωθείσα διαδικασία λήψεως αποφάσεως»

I. Εισαγωγή

1. Με την αίτησή τους αναιρέσεως, οι Fabio De Masi και Γιάνης Βαρουφάκης ζητούν την αναίρεση της αποφάσεως του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 12ης Μαρτίου 2019, De Masi και Βαρουφάκης κατά ΕΚΤ², με την οποία το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε προσφυγή με αίτημα την ακύρωση της αποφάσεως της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) της 16ης Οκτωβρίου 2017 περί μη παροχής προσβάσεως σε έγγραφο της 23ης Απριλίου 2015 με τίτλο «Απαντήσεις σε ερωτήσεις σχετικά με την ερμηνεία του άρθρου 14.4 του πρωτοκόλλου για το καταστατικό του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ».

2. Αντιθέτως προς τις ένδικες διαφορές που αφορούν την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) 1049/2001³, ελάχιστες μόνον αποφάσεις του Δικαστηρίου έχουν εκδοθεί επί ενδίκων διαφορών σχετικών με την πρόσβαση σε έγγραφα ευρισκόμενα στην κατοχή της ΕΚΤ, οπότε, η υπό κρίση υπόθεση παρέχει στο Δικαστήριο τη δυνατότητα να αποσαφηνίσει τη νομολογία του στον συγκεκριμένο τομέα.

¹ Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

² Απόφαση T-798/17 (μη δημοσιευθείσα, στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, EU:T:2019:154).

³ Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Μαΐου 2001, για την πρόσβαση του κοινού στα έγγραφα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής (ΕΕ 2001, L 145, σ. 43).

3. Κατόπιν αιτήματος του Δικαστηρίου, οι παρούσες προτάσεις θα επικεντρωθούν στον τρίτο λόγο αναίρεσης, ο οποίος αφορά ειδικότερα τη σχέση μεταξύ των εξαιρέσεων από το δικαίωμα πρόσβασης που προβλέπονται στην απόφαση 2004/258/ΕΚ⁴, καθώς και το περιεχόμενο της εξαιρέσεως σχετικά με τα έγγραφα που προορίζονται για εσωτερική χρήση, κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, της εν λόγω αποφάσεως.

II. Το νομικό πλαίσιο

A. Το πρωτογενές δίκαιο

4. Το άρθρο 15 ΣΛΕΕ ορίζει τα εξής:

«1. Προκειμένου να προωθήσουν τη χρηστή διακυβέρνηση και να διασφαλίσουν τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών, τα θεσμικά και λοιπά όργανα και οι οργανισμοί της Ένωσης διεξάγουν τις εργασίες τους όσο το δυνατόν πιο ανοιχτά.

2. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο συνεδριάζει δημόσια, καθώς και το Συμβούλιο όταν συσκέπτεται και ψηφίζει επί σχεδίου νομοθετικής πράξης.

3. Κάθε πολίτης της Ένωσης και κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο το οποίο κατοικεί ή έχει την καταστατική έδρα του σε ένα κράτος μέλος έχει δικαίωμα πρόσβασης σε έγγραφα των θεσμικών και λοιπών οργάνων και οργανισμών της Ένωσης, ανεξαρτήτως υποθέματος, με την επιφύλαξη των αρχών και των προϋποθέσεων που θα καθορισθούν σύμφωνα με την παρούσα παράγραφο.

Οι γενικές αρχές και τα όρια, εκ λόγων δημοσίου ή ιδιωτικού συμφέροντος, που διέπουν αυτό το δικαίωμα πρόσβασης σε έγγραφα, καθορίζονται, μέσω κανονισμών, από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, αποφασίζοντας σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία.

Καθένα από τα θεσμικά ή λοιπά όργανα ή οργανισμούς εξασφαλίζει τη διαφάνεια των εργασιών του και εισάγει, στον εσωτερικό του κανονισμό, ειδικές διατάξεις για την πρόσβαση στα δικά του έγγραφα, σύμφωνα με τους κανονισμούς που αναφέρονται στο δεύτερο εδάφιο.

Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων υπόκεινται στην παρούσα παράγραφο μόνον κατά την άσκηση των διοικητικών τους καθηκόντων.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο εξασφαλίζουν τη δημοσίευση των εγγράφων που αφορούν τις νομοθετικές διαδικασίες υπό τους όρους που ορίζονται στους κανονισμούς που αναφέρονται στο δεύτερο εδάφιο.»

⁴ Απόφαση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, της 4ης Μαρτίου 2004, σχετικά με την πρόσβαση του κοινού στα έγγραφα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΕ 2004, L 80, σ. 42), όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση (ΕΕ) 2015/529 της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, της 21ης Ιανουαρίου 2015 (στο εξής: απόφαση 2004/258).

B. Η απόφαση 2004/258

5. Οι αιτιολογικές σκέψεις 1 έως 3 της αποφάσεως 2004/258 έχουν ως εξής:

- «(1) Η [Σ]υνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση καθιερώνει την έννοια της διαφάνειας στο άρθρο 1, δεύτερο εδάφιο, σύμφωνα με το οποίο η [Σ]υνθήκη διανοίγει νέα φάση στη διαδικασία μιας διαρκώς στενότερης ένωσης των λαών της Ευρώπης, στην οποία οι αποφάσεις λαμβάνονται όσο το δυνατόν πιο ανοικτά και όσο το δυνατόν εγγύτερα στους πολίτες. Η διαφάνεια αυξάνει τη νομιμότητα, την αποτελεσματικότητα και την υπευθυνότητα της διοίκησης, ενδυναμώνοντας έτσι τις αρχές της δημοκρατίας.
- (2) Στην κοινή δήλωση σχετικά με τον κανονισμό (ΕΚ) 1049/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Μαΐου 2001, σχετικά με την πρόσβαση του κοινού στα έγγραφα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και η Επιτροπή καλούν τα άλλα θεσμικά όργανα και τους οργανισμούς της Ένωσης να θεσπίσουν εσωτερικούς κανόνες σχετικά με την πρόσβαση του κοινού στα έγγραφα, οι οποίοι να λαμβάνουν υπόψη τις αρχές και τους περιορισμούς που καθορίζονται στον εν λόγω κανονισμό. Το καθεστώς πρόσβασης του κοινού στα έγγραφα της ΕΚΤ, που καθορίζεται στην απόφαση ΕΚΤ/1998/12, της 3ης Νοεμβρίου 1998, σχετικά με την πρόσβαση του κοινού στα έγγραφα και τα αρχεία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, θα πρέπει να αναθεωρηθεί αναλόγως.
- (3) Θα πρέπει να εξασφαλισθεί ευρύτερη πρόσβαση στα έγγραφα της ΕΚΤ, ενώ συγχρόνως θα πρέπει να προστατεύεται η ανεξαρτησία της ΕΚΤ και των εθνικών κεντρικών τραπεζών (ΕθνΚΤ), που προβλέπεται στο άρθρο 108 [ΣΛΕΕ] και στο άρθρο 7 [του πρωτοκόλλου για το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας], και η εμπιστευτικότητα ορισμένων ζητημάτων που ανάγονται στην άσκηση των καθηκόντων της ΕΚΤ. Για την προστασία της αποτελεσματικότητας της διαδικασίας λήψης αποφάσεων, συμπεριλαμβανομένων των εσωτερικών γνωμοδοτήσεων και προετοιμασιών, οι εργασίες των συνεδριάσεων των οργάνων λήψης αποφάσεων της ΕΚΤ είναι εμπιστευτικές, εκτός εάν το οικείο όργανο αποφασίσει να δημοσιοποιήσει το αποτέλεσμα των συσκέψεών του.»

6. Το άρθρο 2 της εν λόγω αποφάσεως ορίζει τα ακόλουθα:

«1. Κάθε πολίτης της Ένωσης και κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που κατοικεί ή έχει την έδρα του σε ένα κράτος μέλος έχει δικαίωμα πρόσβασης σε έγγραφα της ΕΚΤ, υπό την επιφύλαξη των όρων και περιορισμών που καθορίζονται στην παρούσα απόφαση.

2. Η ΕΚΤ μπορεί, υπό την επιφύλαξη των ίδιων όρων και περιορισμών, να παραχωρήσει πρόσβαση σε έγγραφα της ΕΚΤ σε κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που δεν κατοικεί ή δεν έχει την έδρα του σε ένα κράτος μέλος.

[...]

7. Το άρθρο 4 της αποφάσεως 2004/258 ορίζει τα εξής:

«[...]

2. Η ΕΚΤ αρνείται την πρόσβαση σε ένα έγγραφο, η γνωστοποίηση του οποίου θα έθιγε την προστασία:

[...]

– των δικαστικών διαδικασιών και της παροχής νομικών συμβουλών,

[...]

εκτός εάν για τη γνωστοποίηση του εγγράφου υπάρχει υπερισχύον δημόσιο συμφέρον.

3. Απορρίπτεται οποιοδήποτε αίτημα για πρόσβαση σε έγγραφο που έχει συνταχθεί ή έχει περιέλθει στην ΕΚΤ για εσωτερική χρήση στο πλαίσιο συσκέψεων και προκαταρκτικών διαβουλεύσεων εντός της ίδιας της ΕΚΤ και της ανταλλαγής απόψεων μεταξύ εκείνης και των ΕθνΚΤ, των [εθνικών αρμόδιων αρχών (ΕΑΑ)] και των [εθνικών εντεταλμένων αρχών (ΕΕΑ)], ακόμη και κατόπιν λήψης της απόφασης, εκτός εάν η γνωστοποίηση του εγγράφου υπαγορεύεται από υπέρτερο δημόσιο συμφέρον.

Απορρίπτεται οποιοδήποτε αίτημα για πρόσβαση σε έγγραφο που αποτυπώνει ανταλλαγή απόψεων μεταξύ της ΕΚΤ και λοιπών συναφών αρχών και φορέων, ακόμη και κατόπιν λήψης της απόφασης, εάν η γνωστοποίηση του εγγράφου επρόκειτο να υπονομεύσει σοβαρά την αποτελεσματικότητα στην εκτέλεση των καθηκόντων της ΕΚΤ, εκτός και εάν υπαγορεύεται από υπέρτερο δημόσιο συμφέρον.

[...]

5. Εάν μόνον μέρη του ζητούμενου εγγράφου καλύπτονται από οποιαδήποτε εξαίρεση, τα υπόλοιπα μέρη του εγγράφου δίδονται στη δημοσιότητα.

[...]»

III. Το ιστορικό της διαφοράς

8. Το ιστορικό της διαφοράς εκτίθεται από το Γενικό Δικαστήριο στις σκέψεις 1 έως 6 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως και, για τις ανάγκες της παρούσας διαδικασίας, μπορεί να συνοψισθεί ως ακολούθως.

9. Οι J. de Masi και Γ. Βαρουφάκης (στο εξής: αναιρεσιώντες), έχοντας ενημερωθεί από την ΕΚΤ για την ύπαρξη εξωτερικής νομικής γνωμοδοτήσεως, της 23ης Απριλίου 2015, με τίτλο «Απαντήσεις σε ερωτήσεις σχετικά με την ερμηνεία του άρθρου 14.4 του πρωτοκόλλου για το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας» (στο εξής: επίμαχο έγγραφο), ζήτησαν από την ΕΚΤ, με έγγραφο της 7ης Ιουλίου 2017, την παροχή προσβάσεως στο συγκεκριμένο έγγραφο.

10. Με έγγραφο της 3ης Αυγούστου 2017, η ΕΚΤ αρνήθηκε την παροχή προσβάσεως στο εν λόγω έγγραφο βάσει, αφενός, της εξαιρέσεως του άρθρου 4, παράγραφος 2, δεύτερη περίπτωση, της αποφάσεως 2004/258, σχετικά με την προστασία της παροχής νομικών συμβουλών, και, αφετέρου, της εξαιρέσεως του άρθρου 4, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, της ίδιας αποφάσεως, σχετικά με την προστασία των εγγράφων για εσωτερική χρήση.

11. Με έγγραφο της 30ής Αυγούστου 2017, οι αναιρεσείοντες υπέβαλαν επιβεβαιωτική αίτηση προσβάσεως στο επίμαχο έγγραφο, δυνάμει του άρθρου 7, παράγραφος 2, της αποφάσεως 2004/258.

12. Με απόφαση της 16ης Οκτωβρίου 2017 η ΕΚΤ επιβεβαίωσε την απόφασή της περί αρνήσεως παροχής προσβάσεως στο επίμαχο έγγραφο επί τη βάση των ιδίων εξαιρέσεων που μνημονεύονταν και στην απόφαση της 3ης Αυγούστου 2017.

IV. Η διαδικασία ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου και η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

13. Με δικόγραφο που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου στις 8 Δεκεμβρίου 2017, οι νυν αναιρεσείοντες άσκησαν προσφυγή με αίτημα την ακύρωση της αποφάσεως της 16ης Οκτωβρίου 2017.

14. Προς στήριξη της εν λόγω προσφυγής, οι νυν αναιρεσείοντες προέβαλαν, κατ' ουσίαν, δύο λόγους ακυρώσεως, που στηρίζονταν, αντιστοίχως, σε παράβαση του άρθρου 4, παράγραφος 2, δεύτερη περίπτωση, της αποφάσεως 2004/258 και σε παράβαση του άρθρου 4, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, της ίδιας αποφάσεως.

15. Η ΕΚΤ ζήτησε να απορριφθεί η προσφυγή.

16. Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε την προσφυγή των νυν αναιρεσιόντων ως αβάσιμη. Κατόπιν εξετάσεως του δεύτερου λόγου ακυρώσεως, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, στη σκέψη 74 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι ορθώς η ΕΚΤ στήριξε την άρνησή της να παράσχει πρόσβαση στο επίμαχο έγγραφο στην εξαίρεση του άρθρου 4, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, της αποφάσεως 2004/258. Ως εκ τούτου, έκρινε ότι παρήλκε η εξέταση του πρώτου λόγου ακυρώσεως που αφορούσε την εξαίρεση από το δικαίωμα προσβάσεως η οποία προβλέπεται στο άρθρο 4, παράγραφος 2, δεύτερη περίπτωση, της εν λόγω αποφάσεως.

17. Προς τούτο, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι, στο πλαίσιο του άρθρου 4, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, της εν λόγω αποφάσεως, δεν απαιτείται να αποδεικνύεται η ύπαρξη σοβαρής παραβάσεως της διαδικασίας λήψεως αποφάσεων και επισήμανε, στη σκέψη 30 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι προϋπόθεση για να αρνηθεί η ΕΚΤ την παροχή προσβάσεως σε έγγραφο βάσει της εν λόγω διατάξεως είναι μόνο να αποδεικνύεται, αφενός, ότι το επίμαχο έγγραφο προορίζεται για εσωτερική χρήση στο πλαίσιο συσκέψεων και προκαταρκτικών διαβουλεύσεων εντός της ΕΚΤ ή της ανταλλαγής απόψεων μεταξύ της ΕΚΤ και των οικείων εθνικών αρχών και, αφετέρου, ότι δεν υφίσταται υπέρτερο δημόσιο συμφέρον που να δικαιολογεί τη γνωστοποίηση του εν λόγω εγγράφου. Ως εκ τούτου, το Γενικό Δικαστήριο επεσήμανε ότι η ΕΚΤ ορθώς θεώρησε ότι το επίμαχο έγγραφο αποτελούσε έγγραφο για εσωτερική χρήση κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, της ίδιας αποφάσεως, στο μέτρο που η ΕΚΤ έκρινε ότι το έγγραφο αυτό προοριζόταν να παράσχει πληροφορίες και συνδρομή κατά τις συσκέψεις του διοικητικού συμβουλίου στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων που του έχουν ανατεθεί βάσει του άρθρου 14.4 του πρωτοκόλλου αριθ. 4 για το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της ΕΚΤ (στο εξής: πρωτόκολλο περί του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ).

18. Το Γενικό Δικαστήριο, στο πλαίσιο της εκτιμήσεως των επιχειρημάτων που προέβαλαν οι νυν αναιρεσείοντες, απέρριψε, πρώτον, τον ισχυρισμό ότι η εξαίρεση την οποία προβλέπει το άρθρο 4, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, της αποφάσεως 2004/258 δεν είχε εφαρμογή στο επίμαχο έγγραφο, διότι αυτό αποτελούσε νομική γνωμοδότηση που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της εξαιρέσεως σχετικά με την προστασία της παροχής νομικών συμβουλών, που προβλέπει το άρθρο 4, παράγραφος 2, δεύτερη περίπτωση, της εν λόγω αποφάσεως.

19. Δεύτερον, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε το επιχείρημα των νυν αναιρεσειόντων ότι οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 4, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, της εν λόγω αποφάσεως δεν πληρούνταν, δεδομένου ότι το επίμαχο έγγραφο, αφενός, δεν ήταν εσωτερικής φύσεως και, αφετέρου, δεν συνδεόταν με συγκεκριμένη διαδικασία.

20. Τρίτον, το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε και απέρριψε την αιτίαση περί παραβάσεως της υποχρέωσης αιτιολογήσεως.

21. Στις σκέψεις 62 έως 73 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε το δεύτερο σκέλος του δεύτερου λόγου ακυρώσεως, με το οποίο προβαλλόταν η ύπαρξη υπέρτερου δημοσίου συμφέροντος που δικαιολογούσε τη γνωστοποίηση του επίμαχου εγγράφου, και αποφάνθηκε ότι έπρεπε να απορριφθεί.

V. Αιτήματα των διαδίκων

22. Με την αίτηση αναιρέσεως, οι αναιρεσείοντες ζητούν από το Δικαστήριο:

- να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση στο σύνολό της και να δεχθεί τα αιτήματα που υποβλήθηκαν πρωτοδίκως, και
- να καταδικάσει την αναιρεσίβλητη στα δικαστικά έξοδα βάσει του άρθρου 184 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, σε συνδυασμό με τα άρθρα 137 επ. του Κανονισμού Διαδικασίας.

23. Η ΕΚΤ ζητεί:

- να απορριφθεί η αίτηση αναιρέσεως και
- να καταδικαστούν οι αναιρεσείοντες στα δικαστικά έξοδα.

VI. Νομική ανάλυση

24. Προς στήριξη της αιτήσεως αναιρέσεως, οι αναιρεσείοντες προβάλλουν τέσσερις λόγους, οι οποίοι στηρίζονται, πρώτον, σε παράβαση του άρθρου 10, παράγραφος 3, ΣΕΕ, του άρθρου 15, παράγραφος 1, και του άρθρου 298, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, καθώς και του άρθρου 42 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης· δεύτερον, σε παράβαση της υποχρέωσης αιτιολογήσεως· τρίτον, σε παράβαση του άρθρου 4, παράγραφοι 2 και 3, της αποφάσεως 2004/258· και, τέταρτον, σε παράβαση του πρωτογενούς δικαίου καθόσον το Γενικό Δικαστήριο αρνήθηκε να αναγνωρίσει ότι υφίσταται υπέρτερο δημόσιο συμφέρον που δικαιολογεί τη γνωστοποίηση του επίμαχου εγγράφου.

25. Οι παρούσες προτάσεις αφορούν αποκλειστικώς τον τρίτο λόγο αναιρέσεως, ο οποίος αποτελείται από δύο σκέλη. Συγκεκριμένα, με τον λόγο αυτό προβάλλεται ότι το Γενικό Δικαστήριο, αφενός, προέβη σε εσφαλμένο προσδιορισμό του πεδίου εφαρμογής των διατάξεων των παραγράφων 2 και 3, αντιστοίχως, του άρθρου 4 της αποφάσεως 2004/258 και, αφετέρου, ότι υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας βάσιμη την άρνηση παροχής προσβάσεως, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 4, παράγραφος 3, της εν λόγω αποφάσεως, μολοντί το επίμαχο έγγραφο δεν προοριζόταν για εσωτερική χρήση κατά την έννοια της διατάξεως αυτής.

26. Προτού εξεταστεί ο προαναφερθείς λόγος αναιρέσεως, θεωρώ αναγκαίο να διευκρινιστεί το νομικό πλαίσιο της συγκεκριμένης αναλύσεως, δεδομένης της μνείας, τόσο εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση όσο και εκ μέρους των αναιρεσιδόντων στην αίτησή τους αναιρέσεως, των λύσεων που έχει προκρίνει το Δικαστήριο στη σχετική με τον κανονισμό 1049/2001 νομολογία του.

A. Επί του νομικού πλαισίου της αναλύσεως

27. Δεν αμφισβητείται ότι οι αιτήσεις για την παροχή προσβάσεως σε έγγραφα τα οποία ευρίσκονται στην κατοχή της ΕΚΤ πρέπει να υποβάλλονται μόνο κατ' εφαρμογήν της αποφάσεως 2004/258, επί τη βάσει της οποίας απορρίφθηκε η αίτηση των αναιρεσιδόντων.

28. Επισημαίνεται ότι η έκδοση της αποφάσεως 2004/258 έπεται της κοινής δηλώσεως σχετικά με τον κανονισμό (ΕΚ) 1049/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Μαΐου 2001, για την πρόσβαση του κοινού στα έγγραφα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής⁵, με την οποία το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και η Επιτροπή ζήτησαν από τα λοιπά θεσμικά και λοιπά όργανα της Ένωσης να θεσπίσουν εσωτερικούς κανόνες σχετικά με την πρόσβαση του κοινού στα έγγραφα, λαμβάνοντας υπόψη τις αρχές και τα όρια που καθορίζονται με τον εν λόγω κανονισμό.

29. Η απόφαση 2004/258 αποσκοπεί, όπως αναφέρεται στην αιτιολογική της σκέψη 3, να εξασφαλίσει ευρύτερη πρόσβαση στα έγγραφα της ΕΚΤ από εκείνη που υπήρχε υπό το καθεστώς της αποφάσεως 1999/284/ΕΚ της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, της 3ης Νοεμβρίου 1998, σχετικά με την πρόσβαση του κοινού στα έγγραφα και τα αρχεία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας⁶ (ΕΚΤ/1998/12), ενώ συγχρόνως θα πρέπει να προστατεύεται η ανεξαρτησία της ΕΚΤ και των ΕθνΚΤ, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 108 ΣΛΕΕ και στο άρθρο 7 του πρωτοκόλλου περί του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ, και η εμπιστευτικότητα ορισμένων ζητημάτων που ανάγονται στην άσκηση των καθηκόντων της ΕΚΤ⁷.

30. Κατά το άρθρο 3, στοιχείο α', της αποφάσεως 2004/258, το αναφερόμενο στην εν λόγω απόφαση έγγραφο πρέπει να νοείται ως το έγγραφο που συντάσσεται ή ευρίσκεται στην κατοχή της ΕΚΤ και «αφορά τις πολιτικές, τις δράσεις ή τις αποφάσεις της», διατύπωση που χαρακτηρίζεται από γενικότητα. Όπως ρητώς επισημαίνει η ΕΚΤ στα κατατεθέντα τόσο ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου όσο και ενώπιον του Δικαστηρίου δικόγραφά της, το παρεχόμενο βάσει της εν λόγω αποφάσεως δικαίωμα προσβάσεως αφορά όχι μόνον τα έγγραφα που σχετίζονται με διοικητικά καθήκοντα αλλά εκτείνεται, εν γένει, σε όλα τα «έγγραφα της ΕΚΤ».

⁵ [ΕΕ 2001, L 145, σ. 43.]

⁶ ΕΕ 1999, L 110, σ. 30.

⁷ Η απόφαση 2004/258 τροποποιήθηκε με τις αποφάσεις 2011/342/ΕΕ της ΕΚΤ, της 9ης Μαΐου 2011 (ΕΚΤ/2011/6) (ΕΕ 2011, L 158, σ. 37), και (ΕΕ) 2015/529 της ΕΚΤ, της 21ης Ιανουαρίου 2015 (ΕΚΤ/2015/1) (ΕΕ 2015, L 84, σ. 64). Με την τελευταία αυτή πράξη τροποποιήθηκε το άρθρο 4, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, της αποφάσεως 2004/258, βάσει του οποίου εκδόθηκε η επίμαχη άρνηση προσβάσεως, ενώ προστέθηκε στην εν λόγω παράγραφο και ένα δεύτερο εδάφιο.

31. Η έκδοση της αποφάσεως 2004/258 είναι, επομένως, προγενέστερη της θέσεως σε ισχύ της Συνθήκης της Λισσαβώνας, την 1η Δεκεμβρίου 2009, η οποία σηματοδοτεί τροποποίηση, όσον αφορά το πρωτογενές δίκαιο, του νομικού πλαισίου περί προσβάσεως του κοινού στα έγγραφα των θεσμικών οργάνων της Ένωσης, καθόσον η θέσπιση του άρθρου 15 ΣΛΕΕ, το οποίο αντικατέστησε το άρθρο 255 ΕΚ, διεύρυνε το πεδίο εφαρμογής της αρχής της διαφάνειας στο δίκαιο της Ένωσης. Συγκεκριμένα, αντιθέτως προς το άρθρο 255 ΕΚ, του οποίου το πεδίο εφαρμογής περιοριζόταν στα έγγραφα του Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής, το άρθρο 15, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ προβλέπει εφεξής δικαίωμα προσβάσεως στα έγγραφα των θεσμικών οργάνων, καθώς και των λοιπών οργάνων και οργανισμών της Ένωσης, συμπεριλαμβανομένων του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της ΕΚΤ και της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων, κατά την άσκηση των διοικητικών καθηκόντων τους⁸.

32. Κατά το άρθρο 15, παράγραφος 3, τέταρτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, η ΕΚΤ υπόκειται στο καθεστώς προσβάσεως στα έγγραφα των θεσμικών οργάνων, το οποίο διαλαμβάνεται στο πρώτο εδάφιο της διατάξεως αυτής, μόνον κατά την άσκηση των διοικητικών της καθηκόντων. Ως εκ τούτου, οι προϋποθέσεις που διέπουν την πρόσβαση στα έγγραφα που ευρίσκονται στην κατοχή του θεσμικού αυτού οργάνου και τα οποία ανάγονται στην κύρια δραστηριότητά του δεν μπορούν να καθοριστούν με κανονισμούς εκδιδόμενους βάσει του άρθρου 15, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ⁹.

33. Κατά συνέπεια, στην περίπτωση υποβολής αιτήσεως και αρνήσεως παροχής προσβάσεως σε έγγραφο σχετικό με την κύρια δραστηριότητα της ΕΚΤ, οι λύσεις που έχει προκρίνει το Δικαστήριο στη σχετική με τον κανονισμό 1049/2001 νομολογία του δεν μπορούν να γίνουν δεκτές στο πλαίσιο μιας κατ' αναλογίαν εφαρμογής της συγκεκριμένης νομολογίας¹⁰, δεδομένου ότι η ΕΚΤ δεν δεσμεύεται από τον εν λόγω κανονισμό. Φρονώ ότι τούτο ακριβώς συμβαίνει στην περίπτωση του επίμαχου εγγράφου, καθόσον από την αιτιολογία της αποφάσεως περί αρνήσεως παροχής προσβάσεως συνάγεται ότι το συγκεκριμένο έγγραφο συνιστά νομική συμβουλή σχετική με εκτίμηση περί των εξουσιών που έχει το διοικητικό συμβούλιο βάσει του άρθρου 14.4 του πρωτοκόλλου περί του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ και εξετάζονται οι ενέργειες στις οποίες πρέπει να προβεί το διοικητικό συμβούλιο σε περίπτωση ασκήσεως εκ μέρους ΕθνΚΤ αρμοδιοτήτων εκτός του ΕΣΚΤ οι οποίες ενδέχεται να παρακωλύουν τους στόχους και τα καθήκοντα του ΕΣΚΤ. Το έγγραφο αυτό περιγράφεται ως προοριζόμενο να εμπλουτίσει τον εσωτερικό προβληματισμό των οργάνων λήψεως αποφάσεων και να συνδράμει στις διασκέψεις και διαβουλεύσεις σχετικά με το ζήτημα της επείγουσας παροχής ρευστότητας. Μπορεί επομένως να γίνει δεκτό ότι το επίμαχο έγγραφο σχετίζεται με την άσκηση της κύριας δραστηριότητας της ΕΚΤ, καθόσον άπτεται ειδικότερα της ευθύνης της στον τομέα της νομισματικής πολιτικής και της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος¹¹.

⁸ Βλ. απόφαση της 18ης Ιουλίου 2017, Επιτροπή κατά Breyer (C-213/15 P, EU:C:2017:563, σκέψεις 50 και 51).

⁹ Βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 18ης Ιουλίου 2017, Επιτροπή κατά Breyer (C-213/15 P, EU:C:2017:563, σκέψη 48).

¹⁰ Το αυτό ισχύει, μεταξύ άλλων, και ως προς την αρχή της στενής ερμηνείας των εξαιρέσεων από το δικαίωμα προσβάσεως, την οποία έχει καθιερώσει το Δικαστήριο λαμβάνοντας υπόψη τη διατύπωση της αιτιολογικής σκέψεως 4 και του άρθρου 1 του κανονισμού 1049/2001, κατά την οποία ο εν λόγω κανονισμός αποσκοπεί να προσδώσει όσο το δυνατόν πληρέστερη πρακτική αποτελεσματικότητα στο δικαίωμα προσβάσεως του κοινού στα έγγραφα που τα οικεία θεσμικά όργανα έχουν στην κατοχή τους (αποφάσεις της 13ης Ιουλίου 2017, Saint-Gobain Glass Deutschland κατά Επιτροπής, C-60/15 P, EU:C:2017:540, σκέψη 63 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

¹¹ Επισημαίνεται ότι, μολονότι το Γενικό Δικαστήριο δεν μνημόνευσε ρητώς ότι το επίμαχο έγγραφο σχετίζεται με την κύρια δραστηριότητα της ΕΚΤ, ο χαρακτηρισμός αυτός συνάγεται προδήλως από τα στοιχεία εκτιμήσεως που εκτίθενται στις σκέψεις 33, 34 και 36 της αναρριεβαλλομένης αποφάσεως.

B. Επί του εσφαλμένου προσδιορισμού του πεδίου εφαρμογής του άρθρου 4, παράγραφοι 2 και 3, της αποφάσεως 2004/258

34. Πρέπει να υπομνησθεί ότι η επίμαχη άρνηση προσβάσεως στηρίχθηκε, αφενός, στην εξαίρεση του άρθρου 4, παράγραφος 2, δεύτερη περίπτωση, της αποφάσεως 2004/258, σχετικά με την προστασία της παροχής νομικών συμβουλών και, αφετέρου, στην εξαίρεση του άρθρου 4, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, της ίδιας αποφάσεως, σχετικά με την προστασία των εγγράφων για εσωτερική χρήση. Το Γενικό Δικαστήριο, στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, εξέτασε μόνον τον έναν από τους δύο λόγους ακυρώσεως που είχαν προβληθεί ενώπιόν του, συγκεκριμένα δε εκείνον με τον οποίο προβαλλόταν παράβαση της δεύτερης προμνησθείσας διατάξεως, και, καθόσον έκρινε ότι η ΕΚΤ μπορούσε, ορθώς, να στηρίξει την άρνησή της να επιτρέψει την πρόσβαση στο επίμαχο έγγραφο στην εξαίρεση του άρθρου 4, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, της αποφάσεως 2004/258, αποφάνθηκε ότι παρήλκε η εξέταση του πρώτου λόγου ακυρώσεως, με τον οποίο προβαλλόταν παράβαση του άρθρου 4, παράγραφος 2, δεύτερη περίπτωση, της εν λόγω αποφάσεως¹².

35. Προτού καταλήξει στο συμπέρασμα αυτό, το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε, παραπέμποντας σε δύο αποφάσεις του Δικαστηρίου που αφορούσαν ερμηνεία των διατάξεων του κανονισμού 1049/2001, ότι η ΕΚΤ μπορούσε, στο πλαίσιο της εκ μέρους της εξετάσεως αιτήσεων για την παροχή προσβάσεως σε έγγραφα, να λαμβάνει υπόψη πλείονες από τους λόγους αρνήσεως που αναφέρονται στο άρθρο 4 της αποφάσεως 2004/258 και διευκρίνισε ότι οι εξαιρέσεις που αιτιολογούν την άρνηση παροχής προσβάσεως στο επίμαχο έγγραφο «συνιστού[σα]ν εκάστη αυτοτελή λόγο αρνήσεως», δεδομένου ότι η εξαίρεση σχετικά με την προστασία της παροχής νομικών συμβουλών δεν αποτελεί *lex specialis* σε σχέση με την εξαίρεση σχετικά με την προστασία των εγγράφων για εσωτερική χρήση¹³.

36. Οι αναιρεσιόντες υποστηρίζουν, πρώτον, ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας ότι το άρθρο 4, παράγραφος 2, δεύτερη περίπτωση, της αποφάσεως 2004/258, σχετικά με την προστασία της παροχής νομικών συμβουλών, δεν αποτελεί ειδική διάταξη (*lex specialis*) σε σχέση με το άρθρο 4, παράγραφος 3, της εν λόγω αποφάσεως. Η εφαρμογή της πρώτης από τις εν λόγω διατάξεις θα είχε ως αποτέλεσμα να αποκλείεται η εφαρμογή της δεύτερης. Προς στήριξη του συγκεκριμένου λόγου, οι αναιρεσιόντες απλώς διατείνονται ότι η φράση «απόψεις για εσωτερική χρήση» κατά το άρθρο 4, παράγραφος 3, της αποφάσεως 2004/258 μπορεί να αφορά μόνον άλλου είδους απόψεις πλην των νομικών, διότι άλλως θα καθίστατο άνευ περιεχομένου η εξαίρεση του άρθρου 4, παράγραφος 2, δεύτερη περίπτωση, της εν λόγω αποφάσεως σχετικά με την προστασία της παροχής νομικών συμβουλών.

37. Όπως ορθώς επισημαίνεται από το Γενικό Δικαστήριο στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση¹⁴, το δικαίωμα προσβάσεως στα έγγραφα της ΕΚΤ, το οποίο παρέχεται βάσει του άρθρου 2, παράγραφος 1, της αποφάσεως 2004/258 σε κάθε πολίτη της Ένωσης και σε κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που κατοικεί ή έχει την έδρα του σε κράτος μέλος, υπόκειται σε ορισμένους περιορισμούς για λόγους δημοσίου ή ιδιωτικού συμφέροντος. Ειδικότερα, και σύμφωνα με την αιτιολογική της σκέψη 4, η απόφαση 2004/258 προβλέπει, στο άρθρο 4, καθεστώς εξαιρέσεων που επιτρέπει στην ΕΚΤ να αρνείται την πρόσβαση σε έγγραφο σε περίπτωση που η γνωστοποίησή του θα έθιγε την προστασία ενός από τα συμφέροντα που προστατεύονται βάσει των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου αυτού ή στην περίπτωση που το εν λόγω έγγραφο

¹² Σκέψεις 4, 18 και 74 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

¹³ Σκέψεις 44 και 45 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

¹⁴ Σκέψεις 16 και 17 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

προορίζεται για εσωτερική χρήση, στο πλαίσιο συσκέψεων και προκαταρκτικών διαβουλεύσεων εντός της ΕΚΤ και της ανταλλαγής απόψεων μεταξύ της ΕΚΤ και των ΕθνΚΤ, των ΕΑΑ ή των ΕΕΑ, ή αποτυπώνει ανταλλαγή απόψεων μεταξύ της ΕΚΤ και λοιπών συναφών αρχών και φορέων.

38. Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το άρθρο 4, παράγραφοι 1 έως 3, της αποφάσεως 2004/258 αντιστοιχεί τυπικώς σε διαδοχική μνεία διαφόρων λόγων αρνήσεως παροχής προσβάσεως, οι οποίοι απλώς παρατίθενται χωρίς να δηλώνεται οποιαδήποτε σχέση μεταξύ των επίμαχων διατάξεων. Η παρουσίαση του άρθρου 4, παράγραφοι 1 έως 3, της αποφάσεως 2004/258 επιρρωννύει τη διαπίστωση του Γενικού Δικαστηρίου ως προς τον ιδιαίτερο και αυτοτελή χαρακτήρα εκάστου λόγου αρνήσεως παροχής προσβάσεως ο οποίος δύναται να προβληθεί από την ΕΚΤ είτε μόνος είτε σωρευτικώς με άλλους. Συμφώνως προς την όλη οικονομία του άρθρου 4 της αποφάσεως 2004/258, η απόρριψη αιτήσεως για την παροχή προσβάσεως κρίνεται δικαιολογημένη εφόσον πληρούνται οι απαιτούμενες προϋποθέσεις για μία από τις προβλεπόμενες στο άρθρο αυτό εξαιρέσεις. Ομοίως, το γράμμα του άρθρου 4, παράγραφος 2, δεύτερη περίπτωση, όπως και το γράμμα του άρθρου 4, παράγραφος 3, της αποφάσεως αυτής, ουδόλως επιρρωννύουν τον ισχυρισμό των αναιρεσειόντων ότι η πρώτη διάταξη αποτελεί *lex specialis* σε σχέση με τη δεύτερη.

39. Επιπλέον και κυρίως, το άρθρο 4, παράγραφος 5, της αποφάσεως 2004/258 μνημονεύει τη μερική γνωστοποίηση του ζητούμενου εγγράφου ως εξής: «εάν μόνον μέρη του ζητούμενου εγγράφου καλύπτονται από οποιαδήποτε εξαίρεση, τα υπόλοιπα μέρη του εγγράφου δίδονται στη δημοσιότητα». Η διατύπωση αυτή απηχεί αναμφισβήτητα τη δυνατότητα σωρευτικής εφαρμογής επί ενός μόνον εγγράφου των διαφόρων εξαιρέσεων που προβλέπονται στις παραγράφους 1 έως 3 του εν λόγω άρθρου.

40. Η δυνατότητα αυτή εξηγείται από τη δυσκολία που ενδέχεται να αντιμετωπίσει το θεσμικό όργανο που είναι αποδέκτης του αιτήματος για την παροχή προσβάσεως όσον αφορά τον χαρακτηρισμό του ζητούμενου εγγράφου βάσει του περιεχομένου του και των λόγων αρνήσεως της παροχής προσβάσεως που γίνονται δεκτοί. Λόγω της σύνθετης φύσεώς του, το ίδιο έγγραφο μπορεί να εμπίπτει, *a priori*, στο πεδίο εφαρμογής πλειόνων εξαιρέσεων από το δικαίωμα προσβάσεως¹⁵, θεωρώ δε παράλογο να υποχρεωθεί το θεσμικό αυτό όργανο να προβεί σε μία και μοναδική επιλογή, έστω και αν το σκεπτικό της αποφάσεώς του, κατά πάσα πιθανότητα, θα αμφισβητηθεί και θα υποβληθεί σε έλεγχο νομιμότητας. Ουδόλως θίγεται με τον τρόπο αυτό το δικαίωμα προσβάσεως του κοινού στα έγγραφα και η πρακτική αποτελεσματικότητα του δικαιώματος αυτού, καθόσον ο αιτών την πρόσβαση έχει τη δυνατότητα να προσβάλει, στο πλαίσιο εξωδικαστικής διαδικασίας και στη συνέχεια με ένδικη προσφυγή, την προβαλλόμενη άρνηση παροχής προσβάσεως, το βάσιμο της οποίας υπόκειται στην τελική εκτίμηση του δικαστηρίου.

¹⁵ Στην απόφασή του της 28ης Ιουλίου 2011, Office of Communications (C-71/10, EU:C:2011:525), η οποία αφορούσε την οδηγία 2003/4/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Ιανουαρίου 2003, για την πρόσβαση του κοινού σε περιβαλλοντικές πληροφορίες και για την κατάργηση της οδηγίας 90/313/ΕΟΚ του Συμβουλίου (ΕΕ 2003, L 41, σ. 26), το Δικαστήριο ερμήνευσε το άρθρο 4, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας, στο οποίο απαριθμούνται οι εξαιρέσεις που τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν από τον γενικό κανόνα της γνωστοποίησης των πληροφοριών στο κοινό, υπό την έννοια ότι παρέχεται η δυνατότητα στη δημόσια αρχή που είναι αποδέκτης του αιτήματος προσβάσεως να λαμβάνει υπόψη σωρευτικώς πλείονες λόγους αρνήσεως που προβλέπονται από τη διάταξη αυτή. Συναφώς, το Δικαστήριο επισήμανε, στη σκέψη 30 της εν λόγω αποφάσεως, ότι το γεγονός ότι τα συμφέροντα που εξυπηρετεί η άρνηση δημοσιοποίησης μνημονεύονται στο άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2003/4 χωριστά από τα εξυπηρετούμενα από τη δημοσιοποίηση συμφέροντα, δεν απαγορεύει τη σώρευση των εν λόγω εξαιρέσεων από τον γενικό κανόνα δημοσιοποίησης, δεδομένου ότι τα συμφέροντα που εξυπηρετεί η άρνηση δημοσιοποίησης μπορεί ενίοτε να επικαλύπτονται στο πλαίσιο της ίδιας καταστάσεως ή της ίδιας περιπτώσεως.

41. Εν προκειμένω, το επίμαχο έγγραφο καταδεικνύει με τρόπο ιδιαίτερος παραστατικό την περίπτωση αυτή, δεδομένου ότι αποτελεί νομική γνωμοδότηση την οποία ζήτησε η ΕΚΤ από τρίτον για τους σκοπούς εσωτερικής διαβουλεύσεως και της οποίας οι αναιρεσειόντες επικρίνουν τον χαρακτηρισμό τόσο ως απόψεως για εσωτερική χρήση όσο και ως νομικής συμβουλής, όπως θα εκθέσουμε κατωτέρω.

42. Όσον αφορά τον ισχυρισμό των αναιρεσειόντων ότι η ερμηνεία στην οποία προέβη το Γενικό Δικαστήριο καθιστά άνευ πρακτικής αποτελεσματικότητας το άρθρο 4, παράγραφος 2, δεύτερη περίπτωση, της αποφάσεως 2004/258, επισημαίνεται ο μη συστηματικός χαρακτήρας των περιπτώσεων αλληλεπικάλυψης των λόγων αρνήσεως προσβάσεως, καθότι η προστασία μιας νομικής συμβουλής δύναται, επί συγκεκριμένης περιπτώσεως, να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της μόνης εξαιρέσεως που προβλέπεται στη διάταξη αυτή. Εξάλλου, στην υποθετική περίπτωση που το Γενικό Δικαστήριο είχε κρίνει ως αβάσιμη την εξαίρεση σχετικά με την προστασία των εγγράφων για εσωτερική χρήση, όφειλε να εξετάσει το βάσιμο της αρνήσεως παροχής προσβάσεως με γνώμονα τον σχετικό με την προστασία παροχής νομικών συμβουλών λόγο εξαιρέσεως που προβλέπει το άρθρο 4, παράγραφος 2, δεύτερη περίπτωση, της αποφάσεως 2004/258.

43. Τέλος, θεωρώ χρήσιμο να υπογραμμιστεί η λύση που προκρίθηκε από το Δικαστήριο στην απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2019, ΕΚΤ κατά Espírito Santo Financial (Πορτογαλία) (C-442/18 P, EU:C:2019:1117). Στην υπόθεση εκείνη, το Γενικό Δικαστήριο είχε ακυρώσει την απόφαση της ΕΚΤ περί αρνήσεως παροχής πλήρους προσβάσεως στα πρακτικά των αποφάσεων του διοικητικού συμβουλίου σχετικά με την επείγουσα παροχή ρευστότητας σε πορτογαλικό τραπεζικό ίδρυμα, όσον αφορά ειδικότερα την πληροφορία σχετικά με το ποσό της οικείας πιστώσεως. Το Δικαστήριο, αφού διαπίστωσε την πλάνη περί το δίκαιο στην οποία είχε υποπέσει το Γενικό Δικαστήριο κατά την εκτίμηση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως και αφού συνακόλουθα αναίρεσε την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, αποφάνθηκε το ίδιο οριστικώς επί της διαφοράς εξετάζοντας τον προμνημονευθέντα σχετικό με τυπική προϋπόθεση λόγο, καθώς και έναν μόνον από τους επί της ουσίας λόγους ακυρώσεως που είχε προβάλει πρωτοδίκως η αναιρεσειούσα, εν προκειμένω εκείνον με τον οποίο προβαλλόταν παράβαση του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο α', της αποφάσεως 2004/258 σχετικά με την εμπιστευτικότητα των διασκέψεων των οργάνων λήψεως αποφάσεων της ΕΚΤ. Το Δικαστήριο απέρριψε τους δύο αυτούς λόγους, κρίνοντας ότι η απόφαση περί αρνήσεως παροχής προσβάσεως ήταν επαρκώς αιτιολογημένη κατά νόμον και βασίμως ερειδόμενη στην προμνημονευθείσα διάταξη. Δεν έλαβε επομένως υπόψη και δεν εξέτασε τον δεύτερο επί της ουσίας λόγο που προέβαλε πρωτοδίκως η αναιρεσειούσα, περί παραβάσεως του άρθρου 4, παράγραφος 2, πρώτη περίπτωση, της αποφάσεως 2004/258, αναγνωρίζοντας, επομένως, τη νομική ιδιαιτερότητα και αυτοτέλεια καθενός από τους λόγους αρνήσεως παροχής προσβάσεως που προβλέπονται στην εν λόγω απόφαση¹⁶.

44. Οι αναιρεσειόντες υποστηρίζουν, δεύτερον, ότι, μολονότι το επίμαχο έγγραφο αποτελεί ασφαλώς νομική γνώμη η οποία εμπίπτει, ως τέτοια, στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 4, παράγραφος 2, δεύτερη περίπτωση, της αποφάσεως 2004/258, δεν πληροί εντούτοις τις απαιτούμενες για να τύχει προστασίας προϋποθέσεις, καθόσον αποτελεί νομική γνωμοδότηση γενικής και επιστημονικής φύσεως σχετικά με την ερμηνεία ενός νομοθετικού κειμένου που δεν

¹⁶ Πρέπει περαιτέρω να σημειωθεί ότι η σωρευτική εφαρμογή των λόγων αρνήσεως προσβάσεως έχει γίνει πράγματι δεκτή από το Δικαστήριο στο πλαίσιο της εκ μέρους του ερμηνείας του κανονισμού 1049/2001 (βλ. αποφάσεις του Δικαστηρίου που μνημονεύονται στη σκέψη 44 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως), στον οποίο περιλαμβάνεται επιπλέον το άρθρο 4, το οποίο αφορά τις εξαιρέσεις από το δικαίωμα προσβάσεως και έχει την ίδια διάθρωση με την αντίστοιχη διάταξη της αποφάσεως 2004/258. Εντούτοις, για τους λόγους που εκτίθενται στο τμήμα των παρουσών προτάσεων σχετικά με το νομικό πλαίσιο της αναλύσεως, δεν υφίσταται λόγος παραπομπής στη συγκεκριμένη νομολογία προκειμένου για την κατ' αναλογίαν εφαρμογή της στην υπό κρίση υπόθεση.

δύναται να χαρακτηριστεί ως παροχή νομικής συμβουλής υπό την έννοια της διατάξεως αυτής. Κακώς, κατά τους αναιρεσιόντες, το Γενικό Δικαστήριο δεν αποφάνθηκε επί της επιχειρηματολογίας αυτής των αναιρεσιόντων.

45. Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η αιτίαση αυτή είναι αβάσιμη, δεδομένου ότι το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε και απέρριψε την επιχειρηματολογία των αναιρεσιόντων ως εγγενώς ενέχουσα αντίφαση¹⁷, καθόσον οι τελευταίοι επικαλούνταν και αμφισβητούσαν, συγχρόνως, τον χαρακτηρισμό του επίμαχου εγγράφου ως νομικής συμβουλής για τους σκοπούς της εφαρμογής της εξαιρέσεως του άρθρου 4, παράγραφος 2, δεύτερη περίπτωση, της αποφάσεως 2004/258. Εν πάση περιπτώσει, δεδομένου ότι το Γενικό Δικαστήριο επικύρωσε την απόφαση της ΕΚΤ να αρνηθεί την πρόσβαση αποκλειστικώς βάσει του άρθρου 4, παράγραφος 3, της εν λόγω αποφάσεως, χωρίς να αποφανθεί επί του χαρακτηρισμού του επίμαχου εγγράφου ως νομικής συμβουλής κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 2, δεύτερη περίπτωση, της εν λόγω αποφάσεως, παρέλκει η απόφασή επί ενός αλυσιτελούς επιχειρήματος των αναιρεσιόντων.

Γ. Επί της παραβάσεως του άρθρου 4, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, της αποφάσεως 2004/258

46. Στο πλαίσιο του δευτέρου σκέλους του τρίτου λόγου αναιρέσεως, οι αναιρεσιόντες υποστηρίζουν ότι η προστασία που προβλέπεται στο άρθρο 4, παράγραφος 3, της αποφάσεως 2004/258 και εκείνη που ορίζεται στο άρθρο 4, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 1049/2001 έχουν τον ίδιο αντικείμενο, ήτοι την προστασία του αδιάβλητου εσωτερικής διαδικασίας λήψεως αποφάσεων στο πλαίσιο συγκεκριμένης διοικητικής διαδικασίας.

47. Πλην όμως, μια εξωτερική γνωμοδότηση επί γενικού νομικού ζητήματος, όπως εκείνη που ζητήθηκε από την ΕΚΤ και στην οποία δεν παρασχέθηκε πρόσβαση, δεν συνιστά έγγραφο που συνδέεται με διαδικασία λήψεως αποφάσεως ή με τελική απόφαση. Πρόκειται μάλλον για έγγραφο το οποίο καθορίζει το εξωτερικό πλαίσιο της ελευθερίας λήψεως αποφάσεων του θεσμικού οργάνου και είναι επομένως ξένο προς την προστατευόμενη διαδικασία λήψεως αποφάσεων.

48. Επιπροσθέτως, οι αναιρεσιόντες ισχυρίζονται ότι η μνεία της φράσης «ακόμη και κατόπιν λήψης της απόφασης» στο άρθρο 4, παράγραφος 3, της αποφάσεως 2004/258 καταδεικνύει ότι το οικείο έγγραφο πρέπει να προορίζεται για εσωτερική χρήση στο πλαίσιο συγκεκριμένης διοικητικής διαδικασίας, λύση η οποία επιβεβαιώνεται από τη νομολογία του Δικαστηρίου εν σχέση προς διαρθρωτικώς παρεμφερή διάταξη, ήτοι εκείνη του άρθρου 4, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 1049/2001, και την οποία το Γενικό Δικαστήριο δεν έλαβε υπόψη στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση.

49. Η ΕΚΤ αμφισβητεί τόσο το παραδεκτό όσο και το βάσιμο του δεύτερου αυτού σκέλους του τρίτου λόγου αναιρέσεως.

1. Επί του παραδεκτού

50. Υπενθυμίζεται ότι το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να διαπιστώνει πραγματικά περιστατικά ούτε, κατ' αρχήν, να εξετάζει τα αποδεικτικά στοιχεία τα οποία το Γενικό Δικαστήριο έλαβε υπόψη σε σχέση με τα περιστατικά αυτά. Αφ' ης στιγμής τα εν λόγω αποδεικτικά στοιχεία

¹⁷ Βλ. σκέψη 47 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

αποκτήθηκαν νομοτύπως και τηρήθηκαν οι γενικές αρχές του δικαίου και οι δικονομικοί κανόνες που διέπουν το βάρος αποδείξεως και τη διεξαγωγή των αποδείξεων, το Γενικό Δικαστήριο είναι αποκλειστικώς αρμόδιο να εκτιμήσει την αξία που πρέπει να προσδοθεί στα στοιχεία που υποβλήθηκαν στην κρίση του. Κατά συνέπεια, η εκτίμηση αυτή δεν αποτελεί νομικό ζήτημα υποκείμενο στον έλεγχο του Δικαστηρίου, με την επιφύλαξη της περιπτώσεως παραμορφώσεως των στοιχείων αυτών¹⁸.

51. Βάσει της πάγιας αυτής νομολογίας, η ΕΚΤ ζητεί να απορριφθεί ως απαράδεκτη η αιτίαση ότι η επίμαχη νομική συμβουλή δεν μπορεί να συνιστά έγγραφο που συνδέεται με εσωτερική διαδικασία λήψεως αποφάσεων, καθόσον η αιτίαση αυτή αφορά, κατ' ουσίαν, την εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου εκτίμηση των αποδεικτικών στοιχείων, χωρίς να αποδεικνύεται από τους αναιρεσιόντες ενδεχόμενη παραμόρφωση των στοιχείων αυτών.

52. Η επιχειρηματολογία αυτή στηρίζεται, κατά τη γνώμη μου, σε εσφαλμένη παραδοχή, συγκεκριμένα δε σε παρερμηνεία του περιεχομένου του τρίτου λόγου αναιρέσεως, ο οποίος δεν περιλαμβάνει, στην πραγματικότητα, καμία αμφισβήτηση της εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου εκτίμησης των πραγματικών περιστατικών ή των αποδεικτικών στοιχείων.

53. Το Γενικό Δικαστήριο, αφού μνημόνευσε την αιτιολογία που διαλαμβάνεται στην απόφαση της ΕΚΤ περί αρνήσεως παροχής προσβάσεως και αφού διαπίστωσε ότι η αιτιολογία της αποφάσεως αυτής δεν αναιρούνταν από την εξέταση του περιεχομένου του επίμαχου εγγράφου, αποφάνθηκε ότι το έγγραφο αυτό αποτελεί νομική γνωμοδότηση, προερχόμενη από εξωτερικό σύμβουλο, σχετικά με τις εξουσίες του διοικητικού συμβουλίου της ΕΚΤ βάσει του άρθρου 14.4 του πρωτοκόλλου περί του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ, και, δεδομένου ότι δεν συνδεόταν με συγκεκριμένη διαδικασία, δεν είχε ως αποτέλεσμα να λάβει θέση η ΕΚΤ σε συγκεκριμένη περίπτωση κατά τρόπο οριστικό¹⁹.

54. Πρέπει, όμως, να υπογραμμιστεί ότι η ερμηνεία αυτή του επίμαχου εγγράφου από το Γενικό Δικαστήριο δεν αμφισβητείται από τους αναιρεσιόντες στο πλαίσιο του τρίτου λόγου αναιρέσεως. Αντιθέτως, οι αναιρεσιόντες βάλλουν ρητώς κατά του εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου νομικού χαρακτηρισμού της εν λόγω νομικής γνωμοδοτήσεως ως εγγράφου για εσωτερική χρήση κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 3, της αποφάσεως 2004/258, όπως ερμηνεύθηκε από το Γενικό Δικαστήριο στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, κάτι που αντιστοιχεί σε νομική εκτίμηση υποκείμενη στον έλεγχο του Δικαστηρίου.

55. Κατά συνέπεια, η αιτίαση περί απαραδέκτου που προέβαλε η ΕΚΤ πρέπει να απορριφθεί.

2. Επί της ουσίας

56. Οι αναιρεσιόντες υποστηρίζουν ότι το άρθρο 4, παράγραφος 3, της αποφάσεως 2004/258 δεν μπορούσε να τύχει εν προκειμένω εφαρμογής, προβάλλοντας, πρώτον, ότι, λόγω της εξωτερικής προελεύσεώς του και του περιεχομένου του, δηλαδή ως γνωμοδότηση επί γενικού νομικού ζητήματος ερμηνείας ειδικών διατάξεων, το επίμαχο έγγραφο δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι συνδεόταν με εσωτερική διαδικασία λήψεως αποφάσεων.

¹⁸ Βλ. απόφαση της 26ης Μαΐου 2005, Tralli κατά ΕΚΤ (C-301/02 P, EU:C:2005:306, σκέψη 78).

¹⁹ Βλ. σκέψεις 33, 34, 36 και 50 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

57. Η επιχειρηματολογία αυτή, η οποία στηρίζεται αποκλειστικά στην εγγενή φύση του επίμαχου εγγράφου, δεν μπορεί, κατά την άποψή μου, να γίνει δεκτή, διότι παραβλέπει το ίδιο το αντικείμενο της εξαιρέσεως του άρθρου 4, παράγραφος 3, της αποφάσεως 2004/258, η οποία αφορά τον σκοπό του οικείου εγγράφου, υπενθυμίζεται δε ότι το έγγραφο αυτό μπορεί να έχει συνταχθεί ή να έχει απλώς «παραληφθεί» από την ΕΚΤ.

58. Ούτε η περίπτωση ότι το επίμαχο έγγραφο προέρχεται από εξωτερικό νομικό σύμβουλο, στον οποίο απευθύνθηκε ειδικώς προς τούτο η ΕΚΤ, αλλά ούτε και το γεγονός ότι αποτελεί νομική γνωμοδότηση επί της ερμηνείας διατάξεως που καθορίζει το νομικό πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της ΕΚΤ είναι *a priori* μη συμβατά με τον σκοπό της εσωτερικής χρήσεως του εν λόγω εγγράφου. Εξάλλου, ο νομικός προβληματισμός που εκτίθεται στην εν λόγω νομική γνωμοδότηση δεν μπορεί προφανώς να χαρακτηριστεί ως «εξωτερική νομική κατάσταση», όπως εσφαλμένως υποστηρίζουν οι αναιρεσιόντες.

59. Οι αναιρεσιόντες υποστηρίζουν, δεύτερον, ότι το επίμαχο έγγραφο δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της εξαιρέσεως που προβλέπει το άρθρο 4, παράγραφος 3, της αποφάσεως 2004/258, ελλείψει οποιασδήποτε συνδέσεως με συγκεκριμένη διαδικασία λήψεως αποφάσεων, επιχειρηματολογία η οποία εγείρει το ζήτημα του περιεχομένου της εν λόγω εξαιρέσεως.

60. Κατά πάγια νομολογία, για την ερμηνεία διατάξεως του δικαίου της Ένωσης πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όχι μόνο το γράμμα της, αλλά και το πλαίσιο στο οποίο αυτή εντάσσεται και οι σκοποί που επιδιώκονται με τη ρύθμιση της οποίας αυτή αποτελεί μέρος²⁰.

α) Επί της ερμηνείας της έννοιας του «εγγράφου για εσωτερική χρήση»

61. Όσον αφορά το γράμμα του άρθρου 4, παράγραφος 3, της αποφάσεως 2004/258, επισημαίνεται ότι το άρθρο αυτό, μολονότι αφορά έγγραφα προοριζόμενα για εσωτερική χρήση στο πλαίσιο «διασκέψεων», εντούτοις αναφέρεται επίσης και στην περίπτωση «διαβουλεύσεων», ή ακόμη και απλής «ανταλλαγής απόψεων» μεταξύ της ΕΚΤ και άλλων οντοτήτων, με τις δύο τελευταίες αυτές έννοιες να φαίνεται να παρεκκλίνουν από την αναφορά σε διαδικασία λήψεως αποφάσεων. Ωστόσο, η συγκεκριμένη διάταξη πρέπει να ερμηνεύεται σφαιρικώς, ώστε να λαμβάνεται υπόψη και η χρήση της φράσεως «ακόμη και κατόπιν λήψης της απόφασης», η οποία προδήλως παραπέμπει στην έννοια της «διαδικασίας λήψεως αποφάσεων», εν εξελίξει ή περατωθείσας κατά τον χρόνο υποβολής της αιτήσεως για την παροχή προσβάσεως σε έγγραφο.

62. Το ζήτημα που εγείρεται είναι εάν η φράση αυτή αφορά το σύνολο των περιπτώσεων που διαλαμβάνονται στο άρθρο 4, παράγραφος 3, της αποφάσεως 2004/258 ή αποκλειστικώς εκείνη των «διασκέψεων» ή, ακόμη, μόνον την «ανταλλαγή απόψεων» μεταξύ της ΕΚΤ και άλλων οντοτήτων, καθιστώντας, επομένως, εντελώς αυτοτελή την περίπτωση εγγράφου αμιγώς εσωτερικής χρήσεως εντός της ΕΚΤ. Πάντως, η πρώτη από τις ανωτέρω περιπτώσεις είναι απολύτως συμβατή με τη θέση της εν λόγω φράσεως εντός του πρώτου εδαφίου, όπως

²⁰ Βλ. απόφαση της 10ης Σεπτεμβρίου 2014, Ben Alaya (C-491/13, EU:C:2014:2187, σκέψη 22 και εκεί μνημονεύομενη νομολογία).

επιβεβαιώνεται και από την απόδοση της διατάξεως σε άλλες γλώσσες πλην της γαλλικής²¹. Συνάδει επίσης με την έννοια του επιθέτου «προκαταρκτικές» το οποίο προσδιορίζει την έννοια των «διαβουλευσεων» και το οποίο παραπέμπει σε αυτό που προηγείται ή προετοιμάζει κάτι άλλο, γεγονός ή πράξη, το οποίο θεωρείται σημαντικότερο.

63. Τίθεται το ερώτημα εάν η μνεία της φράσης «ακόμη και κατόπιν λήψης της απόφασης» μπορεί να εκληφθεί ως απλώς διευκρινιστική του χρονικού «ορίζοντα» της επιδιωκόμενης προστασίας, η οποία δεν παύει με τη λήψη μιας απόφασεως κατά το άρθρο 4, παράγραφος 3, της αποφάσεως 2004/258, εφόσον εκδίδεται σχετική απόφαση, με την τελευταία αυτή διευκρίνιση να υπονοείται. Η εγγενής αδυναμία μιας τέτοιας συλλογιστικής που καταφεύγει σε υποκείμενη έννοια, πέραν του ότι δυσχερώς συμβιβάζεται με τη χρήση του οριστικού άρθρου «της» στην προαναφερθείσα φράση, δεν δύναται, κατά τη γνώμη μου, να θέσει υπό αμφισβήτηση το πόρισμα της ερμηνευτικής ανάλυσεως που καταδεικνύει την αναγκαία σύνδεση του επίμαχου εγγράφου με διαδικασία λήψεως αποφάσεων, όπως επιβεβαιώνεται και από τη συστηματική και τεολογική ερμηνεία.

64. Όσον αφορά τη συστηματική ερμηνεία, επισημαίνεται ότι το άρθρο 4, παράγραφος 3, της αποφάσεως 2004/258 περιλαμβάνει δύο εδάφια, εκ των οποίων το δεύτερο έχει ως αντικείμενο την προσκόμιση εγγράφων «που αποτυπών[ουν] ανταλλαγή απόψεων μεταξύ της ΕΚΤ και λοιπών συναφών αρχών και φορέων [...] ακόμη και κατόπιν λήψης της απόφασης, εάν η γνωστοποίηση του εγγράφου επρόκειτο να υπονομεύσει σοβαρά την αποτελεσματικότητα στην εκτέλεση των καθηκόντων της ΕΚΤ».

65. Το δεύτερο εδάφιο του άρθρου 4, παράγραφος 3, της αποφάσεως 2004/258 προστέθηκε με την απόφαση 2015/529, με την οποία τροποποιήθηκε η πρώτη, στην αιτιολογική σκέψη 8 της οποίας διευκρινίζεται ότι η ΕΚΤ απαιτείται να επικοινωνεί με εθνικές αρχές και φορείς, με θεσμικά όργανα, οργανισμούς και υπηρεσίες της Ένωσης, συναφείς διεθνείς οργανισμούς, εποπτικές αρχές και διοικήσεις τρίτων χωρών, τούτο δε, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 127, παράγραφοι 1 και 5, ΣΛΕΕ και του κανονισμού (ΕΕ) 1024/2013 του Συμβουλίου, της 15ης Οκτωβρίου 2013, για την ανάθεση ειδικών καθηκόντων στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα σχετικά με τις πολιτικές που αφορούν την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων²². Ακολουθως, επισημαίνεται ότι, «[π]ροκειμένου η ΕΚΤ να είναι σε θέση να συνεργάζεται αποτελεσματικά, είναι σημαντικό να παρέχεται και να διατηρείται κάποιος “χώρος διακίνησης ιδεών” με σκοπό την ελεύθερη και δημιουργική ανταλλαγή απόψεων και πληροφοριών μεταξύ των ως άνω αρχών, θεσμικών οργάνων και λοιπών οργανισμών. Σε αυτή τη βάση η ΕΚΤ θα πρέπει να έχει το δικαίωμα να προστατεύει τα έγγραφα που ανταλλάσσονται στο πλαίσιο της συνεργασίας της ίδιας με εθνικές κεντρικές τράπεζες, εθνικές αρμόδιες αρχές, εθνικές εντεταλμένες αρχές και λοιπές συναφείς αρχές και φορείς».

²¹ Παρατίθενται, ενδεικτικώς, οι αποδόσεις στην αγγλική γλώσσα «Access to a document drafted or received by the ECB for internal use as part of deliberations and preliminary consultations within the ECB, or for exchanges of views between the ECB and NCBs, NCAs or NDAs, shall be refused even after the decision has been taken, unless there is an overriding public interest in disclosure », στην ισπανική γλώσσα «El acceso a documentos redactados o recibidos por el BCE para su uso interno en el marco de deliberaciones y consultas previas en el BCE o para intercambios de opinión entre el BCE y los BCN, las ANC o las AND, se denegará incluso después de adoptada la decisión de que se trate, salvo que la divulgación de los documentos represente un interés público superior », στην ιταλική γλώσσα «L' accesso a un documento elaborato o ricevuto dalla BCE per uso interno, come parte di deliberazioni e consultazioni preliminari in seno alla BCE stessa, o per scambi di opinioni tra la BCE e le BCN, le ANC o le AND, viene rifiutato anche una volta adottata la decisione, a meno che vi sia un interesse pubblico prevalente alla divulgazione» και στην εσθονική γλώσσα «Juurdepäasust EKP koostatud või saadud sisekasutuses olevale dokumendile, mis on osa EKP-sisestest arutlustest või eelkonsultatsioonidest ning EKP seisukohtade vahetusest RKP-dega, riiklike pädevate asutustega või riiklike määratud asutustega, tuleb keelduda ka pärast otsuse vastuvõtmist, kui puudub ülekaalukas avalik huvi avalikustamiseks».

²² EE 2013, L 287, σ. 63.

66. Μολονότι προβλέπεται η προστασία εγγράφων που αφορούν μόνον την «ανταλλαγή απόψεων» μεταξύ της ΕΚΤ και ορισμένων οντοτήτων, πέραν των μνημονευομένων στο πρώτο εδάφιο του άρθρου 4, παράγραφος 3, της αποφάσεως 2004/258, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι επελέγη να προστεθεί στο άρθρο 4, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο της εν λόγω αποφάσεως η φράση «ακόμη και κατόπιν λήψης της απόφασης», η οποία είναι πανομοιότυπη με εκείνη που χρησιμοποιείται στο πρώτο εδάφιο και σαφώς υποδηλώνει σύνδεση με διαδικασία λήψεως αποφάσεων. Υπό τις συνθήκες αυτές, τίθεται το ερώτημα πώς θα μπορούσαν οι κατά το πρώτο εδάφιο «ανταλλαγές απόψεων» μεταξύ της ΕΚΤ και των ΕθνΚΤ, ΕΑΑ ή ΕΕΑ να δικαιολογήσουν διαφορετική ερμηνεία από εκείνην της προαναφερθείσας σύνδεσης και σε ποιο βαθμό η τελευταία αυτή ερμηνεία δεν θα αφορούσε το σύνολο της εν λόγω διατάξεως²³;

67. Όσον αφορά την τελολογική ερμηνεία, και όπως ορθώς υπογράμμισε το Γενικό Δικαστήριο, το άρθρο 4, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, της αποφάσεως 2004/258 αποσκοπεί, μεταξύ άλλων, να προστατεύσει έναν χώρο προβληματισμού εντός της ΕΚΤ ώστε να είναι δυνατή η εμπιστευτική ανταλλαγή απόψεων εντός των οργάνων λήψεως αποφάσεων του θεσμικού οργάνου στο πλαίσιο των συσκέψεων και των προκαταρκτικών διαβουλεύσεων του. Απομένει ωστόσο, χρησιμοποιώντας πάντοτε ορολογία γεωμετρίας, να καθοριστεί η περίμετρος του χώρου αυτού.

68. Υπενθυμίζεται συναφώς ότι το γράμμα της αιτιολογικής σκέψεως 3 της αποφάσεως 2004/258, κατά την οποία σκοπός της εν λόγω αποφάσεως είναι να εξασφαλισθεί «ευρύτερη πρόσβαση στα έγγραφα της ΕΚΤ», ενώ συγχρόνως θα πρέπει να προστατεύεται η ανεξαρτησία της ΕΚΤ και η εμπιστευτικότητα ορισμένων ζητημάτων που ανάγονται στην άσκηση των καθηκόντων της. Στο δεύτερο μέρος της, η συγκεκριμένη αιτιολογική σκέψη παρέχει ουσιώδεις διευκρινίσεις για την ορθή κατανόηση του σκοπού της εν λόγω πράξεως, καθόσον επισημαίνεται ότι «[γ]ια την προστασία της αποτελεσματικότητας της διαδικασίας λήψης αποφάσεων, συμπεριλαμβανομένων των εσωτερικών γνωμοδοτήσεων και προετοιμασιών, οι εργασίες των συνεδριάσεων των οργάνων λήψης αποφάσεων της ΕΚΤ είναι εμπιστευτικές, εκτός εάν το οικείο όργανο αποφασίσει να δημοσιοποιήσει το αποτέλεσμα των [δια]σκέψεών του». Μολονότι με την εν λόγω αιτιολογική σκέψη διατυπώνεται μια διαφοροποίηση όσον αφορά το δικαίωμα προσβάσεως, η διατύπωση που χρησιμοποιείται υπογραμμίζει τον επιδιωκόμενο σκοπό της διασφάλισης της αποτελεσματικότητας κατά τη «διαδικασία λήψεως αποφάσεων» από την ΕΚΤ και συνδέει ρητώς τις προπαρασκευαστικές εργασίες στο εσωτερικό της ΕΚΤ με τη διαδικασία αυτή. Η προστασία της προκαταρκτικής διαδικασίας διαβουλεύσεων και προβληματισμού δεν φαίνεται να μπορεί να αποσυνδεθεί από την προστασία της διαδικασίας διασκέψεων και από το τελικό της στάδιο, το οποίο συνίσταται στη λήψη επί της ουσίας αποφάσεως επί υποθέσεως σχετικής με συγκεκριμένη περίπτωση.

69. Κατά συνέπεια, το άρθρο 4, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, της αποφάσεως 2004/258, σχετικά με την εξαίρεση από το δικαίωμα προσβάσεως των προοριζομένων για εσωτερική χρήση της ΕΚΤ εγγράφων, τα οποία, κατά την άποψή μου, μπορούν να είναι μόνο έγγραφα που έχουν συνταχθεί ή παραληφθεί στο πλαίσιο συγκεκριμένης διαδικασίας λήψεως αποφάσεων, εν εξελίξει ή περατωθείσας κατά τον χρόνο υποβολής της αιτήσεως για την παροχή προσβάσεως, πρέπει να ερμηνεύεται με γνώμονα την αιτιολογική σκέψη 3 της ίδιας αποφάσεως.

²³ Επισημαίνεται, εξάλλου, ότι η διαφορά μεταξύ των δύο περιπτώσεων που διαλαμβάνονται στο άρθρο 4, παράγραφος 3, της αποφάσεως 2004/258 καταδεικνύεται από το γεγονός ότι ο εμπιστευτικός χαρακτήρας των εγγράφων που μνημονεύονται στο δεύτερο εδάφιο εξαρτάται από την απόδειξη της υπάρξεως αρνητικού αντίκτυπου από την γνωστοποίηση των εν λόγω εγγράφων όσον αφορά την αποτελεσματικότητα της ΕΚΤ κατά την εκτέλεση των καθηκόντων της.

70. Επισημαίνεται, κατά τα λοιπά, ότι διάφοροι ισχυρισμοί της ΕΚΤ που περιλαμβάνονται στο υπόμνημά της επί της αιτήσεως αναιρέσεως είναι απολύτως σύμφωνοι με την προαναφερθείσα τελολογική ερμηνεία. Η ΕΚΤ ισχυρίζεται ειδικότερα ότι το άρθρο 4, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, της αποφάσεως 2004/258 στηρίζεται σε κανόνα (περί τεκμηρίου) γενικής ισχύος κατά τον οποίο η παροχή προσβάσεως σε έγγραφα προοριζόμενα για εσωτερική χρήση ενέχει τον κίνδυνο «να θιγεί η διαδικασία λήψεως αποφάσεων της ΕΚΤ» και ότι, για να προστατευθεί ο «χώρος προβληματισμού», τα έγγραφα αυτά είναι, κατά συνέπεια, καταρχήν εμπιστευτικά. Ομοίως, επισημαίνεται ότι το άρθρο 4, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, της αποφάσεως 2004/258 προστατεύει τον χώρο προβληματισμού εντός της ΕΚΤ στο πλαίσιο της «προετοιμασίας αποφάσεων που απευθύνονται σε τρίτους» και ότι η απόφαση 2004/258 αναγνωρίζει ότι πριν από τη λήψη «αποφάσεων της ΕΚΤ που απευθύνονται σε τρίτους» πρέπει να υφίσταται ένας εσωτερικός χώρος προβληματισμού που να καθιστά δυνατή την αποτελεσματική, ανεπίσημη και, κυρίως, εμπιστευτική ανταλλαγή απόψεων, ιδεών, ερμηνειών και προτάσεων λύσεων²⁴.

71. Η προτεινόμενη ερμηνεία δεν καθιστά άνευ πρακτικής αποτελεσματικότητας την οικεία εξαίρεση και της προσδίδει περιεχόμενο σύμφωνο, κατά τη γνώμη μου, με την ισορροπία που επιδιώκει η απόφαση 2004/258 μεταξύ του δικαιώματος προσβάσεως του κοινού στα έγγραφα τα οποία η ΕΚΤ έχει στην κατοχή της και της συνεκτιμήσεως της ιδιαιτερότητας του εν λόγω θεσμικού οργάνου, το οποίο πρέπει, σύμφωνα με το άρθρο 130 ΣΛΕΕ, να μπορεί να επιδιώκει αποτελεσματικά την επίτευξη των σκοπών που συνδέονται με την άσκηση των καθηκόντων του, χάρη στην ανεξάρτητη άσκηση των ειδικών εξουσιών που έχει προς τούτο δυνάμει της Συνθήκης και του καταστατικού του ΕΣΚΤ²⁵.

72. Στο πλαίσιο της εν λόγω αναζητήσεως της χρυσής τομής μεταξύ διαφάνειας και εμπιστευτικότητας, το τελευταίο αυτό στοιχείο μπορεί να είναι, βεβαίως, καθοριστικής σημασίας όσον αφορά, μεταξύ άλλων, το αποτέλεσμα των διασκέψεων του διοικητικού συμβουλίου, όπως συνάγεται από την απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2019, ΕΚΤ κατά Espírito Santo Financial (Πορτογαλία) (C-442/18 P, EU:C:2019:1117).

73. Στην απόφαση εκείνη, το Δικαστήριο ερμήνευσε την εξαίρεση του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο α', της αποφάσεως 2004/258, σχετικά με την εμπιστευτικότητα των εργασιών των οργάνων λήψεως αποφάσεων της ΕΚΤ, με γνώμονα το άρθρο 10, παράγραφος 4, δεύτερη περίοδος, του πρωτοκόλλου περί του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ, το οποίο προβλέπει ότι απόκειται στο διοικητικό συμβούλιο να αποφασίσει αν θα δημοσιεύσει το αποτέλεσμα των διασκέψεών του, στηριζόμενο συναφώς σε πάγια νομολογία κατά την οποία οι διατάξεις του παράγωγου δικαίου της Ένωσης πρέπει να ερμηνεύονται, στο μέτρο του δυνατού, κατά τρόπο σύμφωνο με τις διατάξεις των Συνθηκών. Ειδικότερα, το Δικαστήριο έκρινε ότι το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο α', της αποφάσεως 2004/258, ερμηνευόμενο συμφώνως προς το άρθρο 10, παράγραφος 4, δεύτερη περίοδος, του πρωτοκόλλου περί του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ, έχει την έννοια ότι προστατεύει τον εμπιστευτικό χαρακτήρα του αποτελέσματος των διασκέψεων του διοικητικού συμβουλίου, χωρίς να απαιτείται η άρνηση παροχής προσβάσεως στα έγγραφα που περιέχουν το αποτέλεσμα αυτό να υπόκειται στην προϋπόθεση ότι η γνωστοποίησή του θίγει την προστασία του δημοσίου συμφέροντος²⁶.

²⁴ Βλ. σημεία 48, 59 και 78 του υπομνήματος της ΕΚΤ επί της αιτήσεως αναιρέσεως.

²⁵ Πρβλ. απόφαση της 10ης Ιουλίου 2003, Επιτροπή κατά ΕΚΤ (C-11/00, EU:C:2003:395, σκέψη 134).

²⁶ Βλ. απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2019, ΕΚΤ κατά Espírito Santo Financial (Πορτογαλία) (C-442/18 P, EU:C:2019:1117, σκέψεις 40 και 43).

74. Στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση²⁷, το Γενικό Δικαστήριο κάνει επίσης μνεία του άρθρου 10, παράγραφος 4, δεύτερη περίοδος, του πρωτοκόλλου περί του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ, καθώς και του άρθρου 14.4 του εν λόγω πρωτοκόλλου, όπου προβλέπεται η αρμοδιότητα του διοικητικού συμβουλίου της ΕΚΤ να αντιτάσσεται στην άσκηση καθηκόντων εθνικού χαρακτήρα από τις ΕθνΚΤ, προκειμένου να ερμηνεύσει το άρθρο 4, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, της αποφάσεως 2004/258 και να κρίνει ότι το επίμαχο έγγραφο ήταν όντως έγγραφο για εσωτερική χρήση, στο μέτρο που «προοριζόταν να παράσχει πληροφορίες και συνδρομή κατά τις συσκέψεις του Διοικητικού Συμβουλίου στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων που του έχουν ανατεθεί από το άρθρο 14.4 του πρωτοκόλλου περί του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ». Επισημαίνοντας τις διασκέψεις του διοικητικού συμβουλίου ως σκοπό του επίμαχου εγγράφου, η συγκεκριμένη ερμηνεία των οικείων διατάξεων από το Γενικό Δικαστήριο απλώς επιρρωνύει, κατά την άποψή μου, την ερμηνεία του άρθρου 4, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, της αποφάσεως 2004/258, η οποία επιτάσσει να συνδέεται το οικείο έγγραφο με διαδικασία λήψεως αποφάσεων, εν εξελίξει ή περατωθείσα, σχετική με συγκεκριμένη περίπτωση.

75. Επί του σημείου αυτού και εντός του συγκεκριμένου πλαισίου, πρέπει να εκτιμηθεί ο χαρακτηρισμός του επίμαχου εγγράφου ως εγγράφου για εσωτερική χρήση κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, της αποφάσεως 2004/258.

β) Επί του χαρακτηρισμού του επίμαχου εγγράφου

76. Επιβάλλεται, προκαταρκτικώς, να υπομνησθεί μέρος της αιτιολογίας της αποφάσεως της ΕΚΤ περί αρνήσεως παροχής προσβάσεως στο επίμαχο έγγραφο, η οποία έχει ως εξής:

«Στο μέτρο που η νομική συμβουλή αφορά γενικά ζητήματα σχετικά με την εφαρμογή και την ερμηνεία του άρθρου 14.4 του καταστατικού του ΕΣΚΤ, δεν εξετάζει την ειδική περίπτωση της επείγουσας παροχής ρευστότητας (FLU) στις ελληνικές τράπεζες, ούτε εκτιμά τη νομιμότητα άλλων συγκεκριμένων αποφάσεων που έλαβε το διοικητικό συμβούλιο της ΕΚΤ δυνάμει του άρθρου 14.4 του καταστατικού του ΕΣΚΤ, συμπεριλαμβανομένων των αποφάσεων να εναντιωθούν ή όχι σε πρόταση ΕθνΚΤ για την παροχή ρευστότητας [...]

Η Εκτελεστική Επιτροπή επιθυμεί να διευκρινίσει ότι η αίτηση που υποβλήθηκε εν προκειμένω έχει ως αντικείμενο τη νομική γνωμοδότηση που ζητήθηκε προκειμένου να παρασχεθεί στα όργανα λήψεως αποφάσεων της ΕΚΤ καλύτερη νομική ενημέρωση εν όψει των εσωτερικών συζητήσεων και των προβληματισμών τους και ότι η γνωμοδότηση αυτή προστατεύεται, αυτή καθαυτή, επίσης από το άρθρο 4, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, της αποφάσεως [2004/258] [...]

Η νομική [συμβουλή] αποσκοπούσε στην παροχή [νομικής γνωμοδοτήσεως] ώστε να αποσαφηνισθεί το νομικό πλαίσιο, να εμπλουτισθούν οι εσωτερικοί προβληματισμοί των οργάνων λήψεως αποφάσεων και να παρασχεθεί συνδρομή κατά τις συσκέψεις και διαβουλεύσεις για την [επείγουσα παροχή ρευστότητας], όχι μόνον το 2015, αλλά επίσης και σε μελλοντικές περιπτώσεις. Η νομική γνωμοδότηση είναι, αυτή καθαυτή, χρήσιμη για κάθε εξέταση, τρέχουσα ή μελλοντική, περιπτώσεων που εμπίπτουν στο άρθρο 14.4 του πρωτοκόλλου περί του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ (διάταξη σχετικά με τις εθνικές αρμοδιότητες των ΕθνΚΤ –επί παραδείγματι η πρόβλεψη για FLU– και τους νομικούς κανόνες και τους όρους που η ΕΚΤ δύναται να επιβάλλει στις ΕθνΚΤ στο πλαίσιο αυτό) [...]

²⁷ Βλ. σκέψεις 38 έως 41 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

77. Υπό το πρίσμα της αιτιολογίας αυτής και της εξετάσεως του περιεχομένου του επίμαχου εγγράφου, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι το επίμαχο έγγραφο δεν συνδεόταν με συγκεκριμένη διαδικασία και ότι, ως εκ τούτου, δεν συνιστά έγγραφο βάσει του οποίου η ΕΚΤ έλαβε θέση σε συγκεκριμένη περίπτωση κατά τρόπο οριστικό, στοιχείο το οποίο δεν μπορούσε, ωστόσο, να αποκλείει το εν λόγω έγγραφο από το πεδίο εφαρμογής της εξαιρέσεως του άρθρου 4, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, της αποφάσεως 2004/258, τούτο δε για δύο λόγους²⁸.

78. Κατόπιν συγκριτικής ερμηνευτικής αναλύσεως του άρθρου 4, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, της αποφάσεως 2004/258 και του άρθρου 4, παράγραφος 3, του κανονισμού 1049/2001, το Γενικό Δικαστήριο υπογράμμισε, πρώτον, ότι η εφαρμογή της εξαιρέσεως που προβλέπεται στην πρώτη από τις διατάξεις αυτές δεν απαιτεί να αποδείξει η ΕΚΤ ότι η γνωστοποίηση του επίμαχου εγγράφου θα έθιγε σοβαρά την εκ μέρους της διαδικασία για τη λήψη αποφάσεως και ότι, ως εκ τούτου, το γεγονός ότι το επίμαχο έγγραφο δεν συνδεόταν με συγκεκριμένη διαδικασία δεν αρκούσε για να αποκλεισθεί η εφαρμογή της εξαιρέσεως αυτής.

79. Η εκτίμηση αυτή, βασιζόμενη σε διαφορά ως προς τη διατύπωση σε σχέση με ρύθμιση εξαιρούμενη από το εφαρμοστέο νομικό πλαίσιο λόγω της φύσεως του επίμαχου εγγράφου, το οποίο συνδέεται με την άσκηση της κύριας δραστηριότητας της ΕΚΤ, φαίνεται να στερείται σημασίας²⁹. Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν προέβη σε αμιγώς γραμματική ερμηνεία του άρθρου 4, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, της αποφάσεως 2004/258 και, ειδικότερα, της φράσεως «ακόμη και κατόπιν της λήψης της απόφασης», ούτε έλαβε υπόψη το γράμμα της αιτιολογικής σκέψης 3 της εν λόγω πράξεως. Η διαπίστωση ότι η προβλεπόμενη στην προαναφερθείσα διάταξη εξαίρεση από το δικαίωμα προσβάσεως δεν προϋποθέτει την απόδειξη οποιασδήποτε δυσμενούς συνέπειας από τη γνωστοποίηση του οικείου εγγράφου δεν απαντά στο ερώτημα αν το συγκεκριμένο έγγραφο εμπίπτει όντως στον ορισμό του εγγράφου για εσωτερική χρήση, όσον αφορά τη σύνδεσή του με διαδικασία λήψεως αποφάσεως, και ως εκ τούτου υπάγεται στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω εξαιρέσεως.

80. Το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, δεύτερον, ότι το επίμαχο έγγραφο προοριζόταν να παράσχει, σε γενικές γραμμές, συνδρομή κατά τις διασκέψεις για τις αποφάσεις που θα έπρεπε να λάβει το Διοικητικό Συμβούλιο δυνάμει του άρθρου 14.4 του πρωτοκόλλου περί του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ, κατά το έτος 2015 και μεταγενέστερα, και ότι, ως εκ τούτου, επρόκειτο για «προπαρασκευαστικό έγγραφο, εν όψει της ενδεχόμενης λήψεως αποφάσεων από τα όργανα της ΕΚΤ».

81. Από την αιτιολογία αυτή προκύπτει ότι η εσωτερική χρήση του επίμαχου εγγράφου μπορεί να νοηθεί υπό την, κατά το μάλλον ή ήττον μακροπρόθεσμη, προοπτική εκδόσεως μιας πράξεως στο πλαίσιο διαδικασίας σχετικής με συγκεκριμένη κατάσταση. Επομένως, απλώς η δυνατότητα συνδέσεως του εγγράφου με μελλοντική και υποθετική διοικητική διαδικασία αρκεί, κατά το Γενικό Δικαστήριο, για τον χαρακτηρισμό του εν λόγω εγγράφου ως «προπαρασκευαστικού» και για την υπαγωγή του στο πεδίο εφαρμογής της εξαιρέσεως από το δικαίωμα προσβάσεως που προβλέπεται στο άρθρο 4, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, της αποφάσεως 2004/258.

²⁸ Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η ΕΚΤ, στο σημείο 76 του υπομνήματός της επί της αιτήσεως αναιρέσεως και αφού υπενθύμισε τα στοιχεία εκτιμήσεως που δέχθηκε το Γενικό Δικαστήριο, επισήμανε ότι οι διαπιστώσεις του τελευταίου είναι «νομικώς αδιαμφισβήτητες», εκφράζοντας με τον τρόπο αυτό την ανεπιφύλακτη προσχώρησή της στην ανάλυση στην οποία προέβη το Γενικό Δικαστήριο.

²⁹ Το ίδιο ισχύει και για την παραπομπή που κάνουν οι αναιρεσιόντες στην απόφαση της 13ης Ιουλίου 2017, *Saint-Gobain Glass Deutschland* κατά Επιτροπής (C-60/15 P, EU:C:2017:540), σχετικά με την εφαρμογή της εξαιρέσεως από το δικαίωμα προσβάσεως που προβλέπεται στο άρθρο 4, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 1049/2001 και αφορά την προστασία της διαδικασίας λήψεως αποφάσεων στο ειδικό πλαίσιο αιτήσεως προσβάσεως σε περιβαλλοντικές πληροφορίες.

82. Φρονώ ότι η εκτίμηση αυτή αποτελεί υπέρμετρα διασταλτική ερμηνεία του όρου «προπαρασκευαστικός» και, ως εκ τούτου, του πεδίου εφαρμογής της εν λόγω εξαιρέσεως, καθόσον παρέχεται στην ΕΚΤ η δυνατότητα να αρνείται την παροχή προσβάσεως σε οποιοδήποτε έγγραφο, ανεξαρτήτως είδους, βάσει ενδεχόμενης εσωτερικής χρήσεώς του στο μέλλον. Η προσέγγιση αυτή κατέστησε, εν προκειμένω, εμπιστευτικό ένα έγγραφο το οποίο είχε ως μοναδικό σκοπό να τροφοδοτήσει τον προβληματισμό επί νομικού ζητήματος γενικού χαρακτήρα.

83. Το περιεχόμενο της έννοιας της «συνδέσεως» του εγγράφου με μια εν εξελίξει ή περατωθείσα διοικητική διαδικασία είναι ασφαλώς συζητήσιμο. Πρέπει να πρόκειται για έγγραφο το οποίο σαφώς προσδιορίζεται από την συμπερίληψή του σε σχετικό με μια τέτοια διαδικασία φάκελο ή, υπό μια καθ' όλα υποστηρίξιμη λιγότερο στενή έννοια, για έγγραφο το οποίο απλώς συνδέεται με τα εξεταζόμενα στο πλαίσιο της εν λόγω διαδικασίας ζητήματα, δηλαδή το οποίο ενδιαφέρει τα εν λόγω ζητήματα, χωρίς όμως να έχει συνταχθεί ή παραληφθεί ειδικώς στο πλαίσιο της εν λόγω διαδικασίας;

84. Ωστόσο, η συζήτηση αυτή προϋποθέτει την ύπαρξη εσωτερικής διαδικασίας διαβουλεύσεως η οποία να καταλήγει, εν τέλει, στην έκδοση ατομικής επί της ουσίας αποφάσεως σχετικής με συγκεκριμένη κατάσταση. Συναφώς, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η ΕΚΤ, στο σημείο 28 του υπομνήματος αντικρούσεως που κατέθεσε ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, ανέφερε με σαφήνεια ότι οι «αποφάσεις της ΕΚΤ βάσει του άρθρου 14.4 του καταστατικού του ΕΣΚΤ είναι πάντοτε ατομικές αποφάσεις» σχετικά με τις σχέσεις της με τις ΕθνΚΤ που χορηγούν επείγουσα ρευστότητα.

85. Μολονότι, όμως, η απόφαση της ΕΚΤ περί αρνήσεως παροχής προσβάσεως εκδόθηκε στις 16 Οκτωβρίου 2017, ήτοι δύο και πλέον έτη μετά την σύνταξη του επίμαχου εγγράφου της 23ης Απριλίου 2015, στην αιτιολογία της δεν μνημονεύεται καμία εν εξελίξει διαδικασία διαβουλεύσεως επί συγκεκριμένης καταστάσεως ούτε κάποια ατομική απόφαση με τις οποίες το εν λόγω έγγραφο να συνδέεται άμεσα λόγω συσχετίσεως του περιεχομένου του με τα εκεί εξεταζόμενα ζητήματα. Όπως υπομνήσθηκε, η απόφαση περί αρνήσεως παροχής προσβάσεως απλώς μνημονεύει έγγραφο προοριζόμενο να παράσχει συνδρομή «κατά τις διασκέψεις και διαβουλεύσεις για την FLU, όχι μόνον το 2015, αλλά επίσης και σε μελλοντικές περιπτώσεις» και χρήσιμο για κάθε εξέταση, «τρέχουσα ή μελλοντική», περιπτώσεων που εμπίπτουν στο άρθρο 14.4 του καταστατικού του ΕΣΚΤ, χωρίς περαιτέρω διευκρίνιση.

86. Εν κατακλείδι, μολονότι ο χώρος προβληματισμού εντός της ΕΚΤ χρήζει αναμφισβήτητα προστασίας, η προστασία του εντούτοις πρέπει να γίνεται σε συνάρτηση με το αντικείμενό του, ήτοι εκείνο της προπαρασκευής των λαμβανομένων στο πλαίσιο ειδικών διοικητικών διαδικασιών αποφάσεων που απευθύνονται σε τρίτους, στοιχείο που δύναται πράγματι να διασφαλίζει την ανεξαρτησία του θεσμικού αυτού οργάνου κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του.

87. Κατά συνέπεια, φρονώ ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας ότι η ΕΚΤ είχε τη δυνατότητα, υπό τις περιστάσεις αυτές, να αρνηθεί την πρόσβαση στο επίμαχο έγγραφο.

88. Σε περίπτωση που ήθελε κριθεί από το Δικαστήριο παραδεκτό και βάσιμο το δεύτερο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως, όπως προτείνεται, θα πρέπει να γίνει δεκτή η αίτηση αναιρέσεως και να αναιρεθεί η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση. Φρονώ ότι η υπόθεση πρέπει να αναπεμφθεί ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, σύμφωνα με το άρθρο 61, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού του

Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθόσον η διαφορά δεν είναι ώριμη προς εκδίκαση. Συγκεκριμένα, δεδομένου ότι η προσφυγή ακυρώσεως κατά της αρνήσεως παροχής προσβάσεως απορρίφθηκε μόνον ως προς τη διαπίστωση του βασίμου της εξαιρέσεως του άρθρου 4, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, της αποφάσεως 2004/258, η υπόθεση πρέπει να αναπεμφθεί ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου προκειμένου το τελευταίο να αποφανθεί επί του πρώτου λόγου ακυρώσεως των νυν αναιρεσιόντων με τον οποίο προβάλλεται παράβαση του άρθρου 4, παράγραφος 2, δεύτερη περίπτωση, της εν λόγω αποφάσεως, σχετικά με την προστασία της παροχής νομικών συμβουλών.

VII. Πρόταση

89. Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, προτείνω στο Δικαστήριο να κρίνει παραδεκτό και βάσιμο το δεύτερο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως και, κατά συνέπεια, να κάνει δεκτή την αίτηση αναιρέσεως.